



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pastorum Concionatorumque Instructiones

Borromeo, Carlo

Coloniae, 1587

VD16 B 6753

Dvo Tractatus Confessionis Et Evcharistiae Sacramenta Ministrandi rationem continentes, primùm quidem ab Illustriſſimo ac Reuerendiſſimo Cardinale Borromæo in suorum gratiam Italicè conscripti, nunc ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51263)

DVO TRACTATUS

CONFESSIONIS ET EV-

CHARISTIAE SACRAMENTA MI-

*nistrandi rationem continent, primum quidem**ab Illustrissimo ac Reuerendissimo Cardinale**Borromaeo in suorum gratiam Italicè con-**scripti, nunc verò à Religiosis, doctif-**que viris Latine redditi.*

T Confessarij pœnitentiæ sa-
 cramentum administrènt, eo
 cum fructu, qui maximus es-
 se possit; is verò in sincera vi-
 tæ emendatione positus est;
 neue in tanti ponderis negotio cû propriæ
 conscientia summo onere conuenientem
 non adhibuisse diligentiam videantur (id
 quod summopere timendum est multis,
 ne scilicet in grauem reprehensionem in-
 ciderit eorum industria, cùm de tanto nu-
 mero confitentium, tam exiguam emen-
 dationem videamus in ijs qui toties, & tam
 multis ab hinc annis hoc sacramentum fre-
 quentarunt) præceptiones, & admonitio-
 nes nostras omnes iam pridem diuersis tē-
 poribus hac de re datas in vnum contu-
 limus, atque alias quasdam ijs adiunxi-
 mus, quas in hunc finem vtilis & neces-
 sarias esse sumus arbitrati. Quamobrem
 per viscera misericordiæ D. N. IESV
 K 2 Christi

Christi eos exhortamur, vt quemadmodū eorum officium, & vocatio requirit, hac in causa, & negotio quod ad animarum salutem vsque ad eò pertinet, summa cum diligentia nostræ sollicitudini cooperari velint, nostramque intentionem in eo positā vt populus Christianus, quem Dominus nobis regendum tradidit, in viam salutis commodè dirigatur, promouere pro sua virili studeant.

Nullus neque sæcularis, neque regularis sacerdos pœnitentiæ sacramentum aggredi præsumat, si non approbationem, & licentiam antè nostram in scriptis habeat; vt ritè Concilium Tridentinum ordinauit; sin aliter fecerit, excommunicationis pœnam ipso facto, iuxta primi Concilij nostri prouincialis decretum, incurrisse se nouerit: & si sacrum Missæ officium postea celebret, irregularis erit.

Caueat autem sibi quisque hac in re, ne prætextu minoris ætatis, se abduci à recto patiat, quasi pueri sint, qui nondum ad usum rationis peruenerint, quorum audit confessiones: solet enim usu venire, vt in pueris etiam, quamuis in ætate sint adhuc tenera, peccata mortalia inueniantur. Ac verò nemo per speciem necessitatis alicuius se falli sinat, ac necessitatem interpretetur pro quauis ægritudine, etiam si grauis, & peri-

& periculosa illa sit, cū ad proprium pastorem, aut alium confessarium à nobis approbatum recurri potuisset. Imò nullus huic se negotio pergat interponere, quāuis à pastore eius qui confiteri cupit, vel vicarijs nostris, consensum obtinuerit, nisi tales ij sint, qui specialem à nobis acceperint potestatem, vt eam alteri concedere deinde possint.

Sacerdotes autem, qui confessiones audiendi licentiam à nobis obtinuerint cum definita temporis, loci, certarumque personarum limitatione, videāt ne potestatis concessæ limites vllō modo excedant.

Prima cum opportunitate regularium Superiores catalogum confessariorū, quos ad hoc officium elegerint, quīue in hac ciuitate, vel diœcesi nostra habitant, nobis exhibeant, quo eorum nomina, cognomina, & natale solum habeantur.

Sed quia sæpius contingit, vt per suorum obedientiam mutentur, iccirco bis in anno prædictum catalogum nobis offerent, primum quidem ad primam septimanam Auentus, secundum deinde primis feriis Quadragesimæ: Confessarij autem, qui in nostra diœcesi versantur, pastoribus, aut vicarijs foraneis, testimonium admissionis suæ, qua ad huiusmodi munus idonei esse iudicati sunt, quotiescunque ab eis exigetur,

tur, ne recusent ostendere: in templis verò in quibus plures sunt cōfessarij, in foribus sacrarij tabula suspensa habeatur, quæ omnes eius templi confessarios à nobis approbatos contineat, quæ toties mutanda erit, quoties alij deligentur.

Confessarij qui à censuris & casibus referuatis absoluendi potestatem à nobis habent, summa cum prudentia eam exerceat, vt sit ædificationi potius, quàm destructioni locus: quamobrem si in vtilitatem & auxilium pœnitentis, qui in aliquod eiusmodi peccatum incidit, iudicent expedire ad nos eum remittere, admoneatur vt id facere debeat.

Omnes confessarios quamuis à nobis vt idonei semel admissi fuerint, tamé ob graues, & diuersos scrupulos, qui pœnitentibus indies occurrunt, & plurimas difficultates sibi cohærentes habent, præmonitos volumus, vt bonos, & classicios auctores nonnullos, qui casus conscientie ex professo tractant, manibus continuè terant, quod si non videantur sibi satis iudicij, & doctrinæ comparasse, vt possint questiones obiectas resolvere, meminerint adire doctiores, & in talibus melius versatos. Sciant autem nos in hunc finem dedisse speciatim eas partes Pœnitentiario maiori Ecclesiæ nostræ metropolitanæ, vt

CUM

cum Theologis, & iuris Canonici peritis, si qua dubia, & controuersa circa res conscientiae in hac nostra diœcesi obuenant, de ijs conferat, & diligenter discutiat, vt postquam res grauiores nobis communicarit, omnem dubitationem eximat ijs, qui qui ipsum consulendi causa accedent.

Examinent præterea vires ingenij, & scientiam quam habent, nec se temerè ad confessiones audiendas eorum ingerant, quos censuris ita quibusdam inuolutos esse suspicentur, vt sese inde satis explicare nesciant.

Bonam habeant notitiam censurarum, & casuum reseruatorum, particulatim autem Bullæ in Cœna Domini legi solitæ: similiter canones pœnitentiarios, & nostras has admonitiones sæpiùs legant.

Cum dubium non sit quin is, qui peccato mortali infectus, sacramentum quoduis administrat, nouo se scelere rursus obstringat; diligenter obseruent qui confessarij partes agunt, ne cum peccati mortalis conscientia confessiones audiant, multò verò minùs id audeant, si qua censura teneantur Ecclesiastica ligati.

Qui verò feruidi animi confessarius est, animarumque salutis studio tenetur, vt eas ad virtutes inducat, diuinisque remedijs adiuuet, quibus cõtra peccata vel pœnitēs

vtatur, vel ab eisdem abstrahatur, qui doceat, itidem dæmonis astutias perspectas habere, qui demum pœnitentem exuere veterem hominem, & nouum induere laboret, ac confingere in eo formam aliquã, speciemque perfecti Christiani, non satis id sibi habere debet, si nulli peccato mortali obnoxius sacramentum pœnitentiæ ministret, sed cùm facilè cognoscat, magno opere referre ad præstandum ea quæ dicta sunt prius in seipso exprimere, quàm in altero videre desiderat, quandoquidem plus exempla, quàm verba commouent animos, neque quis aliorum animis ingenerare virtutem potest, quam antè non in se possideat, iccirco perfectionis suæ totus amore ferueat necesse est, atque ijs in virtutibus acquirendis operam diligentè ponat, quibus ipsa perfectio acquiritur.

Sed quoniam Regulares, cùm ad confessiones audiendas emittuntur, solùm examinari solent, sintne sufficientes, & doctrinam iustam habeant, neque nos aliter perspectos mores eorum, & bonitatem vitæ probatam tenere possumus, ideò Superiorum eorum conscientias oneramus, vt ad huiusmodi prouinciam non alios nobis in publicum deducant, quàm qui probitate, atque integritate vitæ tales sint, qui laudabiliter hoc sacramentum exhibere queât,
cuius

cuius quidem rei scripto nobis fidem dabunt, nec aliter eos admittemus.

Prompto ac parato animo ad confessiones audiendas accedant, euitentque diligenter, non solum ad subterfugiendum laborem, ne submoueant intempestiue venientes ad se confitendi gratia, sed neque signo, aut verbis vllis præ se ferant, ægrè se grauatoque animo confessiones eorū excipere, quin potius ita se comparent, vt intelligant, pœnitentes eos salutis eorū causa multum solatij & gaudij ex ijs laboribus haurire.

Ex hac eorum alacritate nascetur etiam hoc commodi, ne pœnitentes excusationē iustam prætexere possint, se non esse confessos, maximè quibus temporibus ad id tenentur, per speciem quasi commoditatē non habuerint. Præterea autem admoneamus cōfessarios, si vel ad exequias, vel quæuis alia Ecclesiastica munia illos euocari contingat, nisi causa prorsus sit necessaria, vt ne confessiones ijs diebus propterea vel interrumpant, vel intermittāt, quibus frequentiores solent occurrere, maximè octiduo, aut amplius ante diem natalem D. N: Iesu Christi, in Quadragesima, & præcipuè circa medium illius vsque ad octauam Paschæ, nonnullis etiam diebus cū Iubileū promulgatum est, alijsque sollempniori-

bus festis, quibus, vt plurimum, populus, vel omnis, vel ex maiori parte ad confessionis sacramentum confluit.

Cupimus etiam in hunc finem Superiores regularium certiores ea de re redditos vt prædictis temporibus procurent, quantum poterunt numerum maximum confessoriorum, qui doctrina & timore Domini insignes, atque à nobis approbati in suis Ecclesijs pœnitentes audiant.

Quoties Regulares ad ægotantium confessiones excipiendas accersuntur, si necessitas aliud non suadeat, ex pastore prius intelligant, quæ conditio, & status sit ægroti, vt tanto diligentius animaduertât, si quid alleuamenti conscientia illius præberi valeat, præsertim in summo temporis illius articulo, in quo velut in cardine vertitur aut animæ salus, aut perditio æterna: quòd si temporis breuitas non patiatur ante confessionem id fieri, saltem ab audita confessione quàm citissimè fiat, vt tam ipse confessorius, quàm pastor in procuranda hominis infirmi salute suo officio non arguantur defuisse.

Cùm primùm sacerdos sacramentum pœnitentiæ cuiuspiam ægroto ministravit, in scheda subscribat; quæ qualis esse debeat, infra dicetur; eaquæ fateatur se pœnitentis confessionem excepisse: quod idè fit, ne

me-

medici curam suam subtrahere infirmis cogantur, iuxta Bullam fœl. mem. Pij quinti, & decretum primi nostri Concilij provincialis, & ne per negligentiam confessariorum in dicta fide præstanda, sumant occasionem excusandi se ab obseruantia præfatæ Bullæ, & decreti.

Popularium in domibus confessiones nemo audiat, nec virorum, nec fœminarum, cuiuscunque vel ordinis, vel cõditionis illi fuerint, nisi dum ægrotât; quod cum fit, & mulierum confessiones sacerdos excipit, ostium apertum sit, ita vt ab ijs, qui in vicinis locis agunt, conspici possit.

Extra eam necessitatem cõfessiones mulierum non audiant, ne etiam si vel leuiter illæ reconciliari tantummodo vellēt, præterquam in templo, & sedilibus ad id destinatis, sed neque tum quidem eo loco, nisi post ortum solis, & ante eius occasum audiantur.

In illis ipsis sedilibus quotidiano ritu cõfessiones audientur, etiam virorum, si qui solent in templo confiteri: Hanc ob causam omnibus in templis sedes huiusmodi tam multæ construuntur, quàm multi solent esse confessarij; sint autem omnes ad eam formam exedificate, quemadmodum ordinauimus, generatim eas debere construui.

Con-

Constituatur autem prædictæ sedes loco tam aperto, vt ex omni parte conspici possint: quòd si præterea locus haberi talis possit, vt obstaculum aliquod intercedat, vt dum quis confitetur, interea cæteri à spatijs plus æquo propinquis arceantur, id fiat; vbi verò malus mos aliud obtinet, confessarij partes erunt, sedem ipsam loco mouere, simul & populum nimis vicinum antequam confideat propellere: quod itè faciet, dum in confessionibus versatur, si occasio requireret.

Confessarius in huius sacramenti administratione, sic animi sui propositum ordinet, ac dirigat necesse est, vt nullus eum intuitus humanus eò protrahat, sed sola Dei gloria, & animarum salutis desiderium: quocirca quoties vel euocabitur ad confessiones audiendas, vel ad eas sese conferet, totus in Deum erectus, cum ipso opere metis oculos in hunc finem coniiciat, & diligenter attédât, se eò pergere, vt pœnitètes pretiosissimo Seruatoris nostri Iesu Christi sanguine abluat ac mundet.

Sed quia in huius Sacramenti tractatione multa inueniuntur pericula, ne scilicet errent in varijs quæstionibus, & obligationibus decidendis, quæ in illud forum veniunt, vel absolutionis gratiam re ipsa indignis impertiant, vel aliquo modo animi suam

suam inquinent, dum multorum inquinamenta, sceditatesque audire necessarium est, nunquam ad tantum hoc officium sese confessarius accingat, quin prius breui aliqua oratione, prout res feret, lumen & gratiam à Domino petat, vt non solum in nullam reprehensionem vel errorem incidat, verum aliorum sordes sic abstergere valeat, vt seipse non polluat: simul etiam Deum orabit pro vera emendatione eorum, quorum confessiones auditorus est. Habeant igitur singuli versiculos illius Psal. 50. & orationem antiquis temporibus ab Ecclesia visitatam penes se in scriptis, cuius quidem alterum exemplar in sacrario cuiuslibet templi (in quo sunt confessarij) deinde alterum introrsus in ipsis sedilibus, volumus affigi, vt antequam ad confessiones aggrediantur, eam vel similem aliquam, prout cuiusque pietas feret, apud se legat:

Vers. Cor mundum crea in me Deus.

Resp. Et spiritum rectum innoua in visceribus meis.

Vers. Ne proicias me à facie tua.

Resp. Et spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

Vers. Redde mihi letitiam salutaris tui.

Resp. Et spiritu principali confirma me.

Vers. Docebo iniquos vias tuas.

Resp. Et impij ad te conuertentur.

*Vers. Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis
mea.*

Resp. Et

Resp. Et exultabit lingua mea iustitiam tuam.

O R A T I O.

Domine Deus omnipotens, propitius esto mihi peccatori, vt dignè possim tibi gratias agere, qui me indignum propter tuam magnam misericordiam, ministrum fecisti officij sacerdotalis, & me exiguum, humilèmq; mediatorem constituisti ad orandum, & intercedendum ad Dominum nostrum **I E S V M** Christum filium tuum pro peccatoribus, & ad pœnitentiam reuertentibus: Ideoque dominator Deus, qui omnes homines vis saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, qui nō vis mortem peccatorum, sed vt conuertantur, & viuant; suscipit orationem meam quam fundo pro famulis & famulabus tuis, qui ad pœnitentiam venerunt, vt des illis spiritum compunctionis, respiscant à diaboli laqueis, quibus astricti tenentur, vt ad te per dignam satisfactionem reuertantur. Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum.

Sacerdotes sæculares non nisi toga & stola decenter amicti, pœnitentes audient: quod etiam tum fieri volumus cū ægroantium excipiunt confessiones, licet id faciant apud eos domi.

Nullorum accipiantur confessiones, nec in ciuitate, nec verò in tota diœcesi nostra, sine nostra vel vicariorum foraneorum expressa licentiâ post Dominicam Palmarum vsque ad diem integrum Paschæ peractum, nisi eorum qui paulò antè confessi

fessi sunt, aut saltem à Quinquagesima præcedenti: excipimus semper ægrotos: cæterorum verò confessions infra octauam Palchæ differantur, secundum cõstitutio- nem nostram pastoribus datam, idque gra- ues ob causas in ea declaratas.

Si quem deprehenderit qui sine ratio- ne legitima confessarium suũ deserat, qui quidem perappositus erat alioqui ad illũ in viam salutis dirigendum, conetur eun- dem per opportunè reducere, tum repre- hensa perniciofa hominum negligẽtia, qui confessarium doctum & prudentem sibi deligere negligunt, tum quasi noxia & vitiosa frequenti mutatione confessarij detestata: quemadmodum enim medi- ci qui naturam temperamentumque cor- poris in infirmis perspectum habent, non facillè permutari solent, quòd morbis necessaria facilius inuenire remedia no- rint; sic neque videntur pœnitentes, ni- si magno delectu, à medicis suis discede- re debere, cum ij melius animarum vul- neribus adhibere oportuna ac vtilia insti- tuta possint. Si tamen iusta de causa confessarius aliquem ad se venire per- mittat, qui pij, & prudentis alterius in- confitendo consilij antè utebatur, vti- le erit id cum illo ipso communicare, vel saltem dare operam, vt pœnitens ab eo
abeundi

abeundi honestam licentiam nanciscatur.

Confessarij omnes, præcipuè si qui in nostra diœcesi eo munere funguntur, curare debent, vt inter eos, & parochos locorum vbi confessiones audiunt, bene conueniat, siue cùm illorū ibi sint monasteria in propinquo, siue cùm ob habitas cōciones, siue ob aliam quamcumque causam confessiones audiunt. Itaque non absoluant eos, qui vel ob exempla vitæ impiæ, & in eo statū perseuerādi pertinaciam, vel quòd ad pœnitentias publicas, siue legata pia, vel similia quædam tenebantur; atque ideò à pastoribus suis absoluti non fuerint. Proinde sæpius Regularium Superiores suos admo-
neant huius rei necesse est: præcipuè autē ad animorum concordiam, quæ ad ædificationem quoque plurimum valet, diligenter eos exhortentur, præmoneantque, si in quæstionis alicuius explicatione inter eos & pastores sentiendi quædam accidat diuersitas, vt ea cum prudentia sese gerāt, ne ad vulgi aures ea perueniant, quin statim ad nos potius pro rei controuersæ definitione accurrant.

Meminerint ad Sacramentum Pœnitentiæ non permittere venire eos, qui sine cōuenienti tum exteriori, tum interiore animi præparatione volunt accedere, quin magis verbis charitatem spirantibus pro
captu

captu cuiusque tales alloquantur, & dicāt, ubi sese melius pro dignitate tanti Sacramenti disposuerint, ita demum ad se reuertantur.

Itaque mulierum earum confessiones non audiantur, quæ cerussatę veniunt, quę fucis vtuntur, quę faciem stibijs depingūt, quę ex auribus monilia gestant, quę leuibus, & vanis ornāmētis, quę pannis aureis, alijsue similibus lasciuuis promptē ac cōptē accedunt, & vt semel omnia dicam, quę vestes modestas non habent, nec simplici cultu incedunt, nec in capite velū aliquod gerunt, quod notabiliter non transpareat, quęue saltem operimentum ex lino, lanaue confectum, vel peplum sobrij alicuius coloris non habent: sic enim huius Sacramenti reuerentiam decet, & ita prorsus cognitioni peccatorum, & de eisdē dolori intimo consentaneum est, cū scilicet cogitare debeant, quòd ante tribunal, & iudicium Domini Dei sui se sistant, ac quasi peccatrices misericordiam, & veniam suppliciter de eisdem imploraturę veniant.

Idem necesse est in viris obseruetur, vt videlicet ad confessiones non admittátur, qui vestitu viro indecenti, qui auro intextis pallijs vtuntur, qui lasciuuis pileorū ornamentis iuduti sunt, qui item cum armis accedunt, aut similibus rebus.

L

Ma

Maius multo studium confessarius ponat in interiore animi præparatione, quando necesse est, prudenter inquirenda; ea enim planè ad hoc Sacramētum requiritur, cerniturque maximè in seria, & solida peccatorum examinatione, quæ ad vnumquæque pertinet, ita vt vniuersi, quantum in se est, eum animi dolorem, qui iure in hoc Sacramento requiritur, habere conentur, cum firma; ac constanti deliberatione animi, tum pro præteritis satisfaciendi, tum vitam in posterum emendandi. In quibus igitur eam præparationē desiderari animaduertent, verbis beneuolis persuadere conabuntur, vt denuò conscientiam suam diligentius examinent, ac rectè sese præparent.

Signa autem ex quibus coniectura capi potest, eos sine iusta præparatione ad Sacramentum venire, hæc sunt. Si ad confessionem properant, quasi ab ipsa occupatione rerum suarum auulsi, nullo temporis spatio prius in orationem collato, vel si eos peccatorum nullam habere cognitionem appareat: deinde si confessarius iam tū præsciat, quòd à confessione nihilominus ac antè suis in peccatis sint perseueraturi, siue quòd in se peccatum mortale quodpiam teneant, vel quòd occasionem quæ ad mortale pertrahat, amplexi teneant, nec ei va-
ledicere

medicere velint, siue quòd aliena bona cum
possint restituere negligant.

Aduertat tamen confessarius, si pœnitē-
tes studij nonnihil à se præstitisse ad eam
præparationem, de qua dictum est, conse-
quendam viderit & obseruet; tamen vel ob
eorum ruditatem, vel quid aliud, necessa-
riò aliquid ijs deesse, vt ipsemet quod de-
est suppleat sua industria, & ad cognitionē
maiores eos inducere adlaboret: quod
fiet optimè si peccati turpitudinem & gra-
uitatē ponat illis ob oculos, quippè quod
Deo aduersetur vel maximè, ac damnatio-
nis æternæ malum peccanti infinitum ad-
ferat, atque hoc pacto pœnitentem infle-
ctere, & sic effingere conetur, vt de vniuer-
sis, & singulis peccatis mortalibus tam acré
animi dolorem persentiat, vt securè eis ab-
solutionis beneficium possit impertiri.

Præterea pœnitentes, sed eos præcipuè
qui rariùs confitentur, pro iudicio, & ne-
cessitate cuiusque, rationem ac methodum
quandam, bene confitendi diligenter edo-
ceant, ac speciatim quantum intersit, vt in-
tegra sit confessio, aliasque circumstantias
quæ ad eam requiruntur, & quam vim iti-
dem habeant, exponant.

Consuetudo honesta est, puerulos, etiã
si quintum aut sextum ætatis annum nec-
dum excefferint, ante confessarium addu-
cere

cere, vt sic incipiant paulatim instrui, ac manu quasi in cognitionem, atque vsum huius sacramenti transferri: caueant tamè accuratè sacerdotes, ne absolutionem cum sacramento ijs præbeât, in quibus nec idonea materia, nec ea rationis plenitudo reperitur; vt citra controuersiam iudicare possint, eos huius sacramenti capaces esse: operam tamen maiorem colloacbit cū ijs qui septimum aut octauum annum iam attigerunt, quantum puerilis ætas ferre videbitur, vt huius sacramenti necessitatem & virtutem, nec non modum quo suscipitur, perspicuè intelligant.

Qui verò confessiones audiunt puorum, aut puellarum, qui iam annos decem vel duodecim numerant, quos proinde aptos ad venerabile sacramentum altaris propediem fore existimant, solerter videant, ne vel sua, vel parentum negligètia & fœcordia, absque gustu tanti thesauri spiritalis eos patiantur adolescere: quin potius quanto minori cum productione temporis, quamquè diligentissimè fieri poterit, doceant eos, quæ ad hoc sacramentum percipiendum necessaria sunt, fructusque innumerabiles inde manantes, tum quanta animi demissione, ac reuerentia, quamquè magna conscientia puritate opus sit. Ceterum, postquam iterum atque iterum eorum

eorum confessiones iam audierint, vel per se venerabile Sacramentum eis porrigant, illiusque rei fidem scripto faciāt, vt pastori suo exhibeatur, quo deinceps in Paschate ad communionem pastor eos cum cæteris adiungat, vel ad eam sumēdam instructos & idoneos esse scriptis declarent, atq; proprium ad pastorem amendent.

In ipso aditu confessionis, antequā peccata sua quis enumerare pergat, confessarius, maximè si cum rudioribus hominibus agit, quiue rariùs confitentur, debet qualdam interrogationes præmittere, quibus in decursu confessionis omnia cōmodiùs cedent: sunt autem interrogationes huiusmodi. Primùm si certum non habet, pœnitentem ex eorum numero esse, quos absoluerè rectè possit, interroget quomodo id sit; si non esse talem inueniat, quamprimum ad alium qui absoluendi potestatem habet remittat; sin aliter est, & tamen nihilo secius pœnitentem satis non agnoscit, quærat secundo loco, quo in statu res eius sint, cuius ipse conditionis sit, quā professionem aut artem tractet, quod officij genus, vt plurimùm, exerceat: interrogabit deinde, quantum temporis intercessit quòd confessus est, interim in memoriam ei redigens, quàm magnum emolumētum parere soleat crebrò iterata confessio: tum

petet vtrum pœnitentiæ nuper præscriptæ sibi fecerit satis; quæret etiam, si norit articulos fidei, præcepta decalogi, & S. Matris Ecclesiæ: quod si nesciat, tum se geret eo modo cum pœnitente, quem inferius indicabimus.

Quærat vtrum diligentiam, atque industriam congruentem in conscientia bene examinanda collocarit; quæ sanè tanta requiritur, quanta in negotio quouis maximi ponderis inesse solet: res enim verè operosissima est ad sacramentum Pœnitentiæ ritè accedere; atque hoc loco, si necessitas efflagitat, eum de vtili quodam modo examen conscientia facienda instituat, quænam ratio sit ad memoriam reuocandi peccata commissa, cum ijs quæ circumstant omnia; nimirum vt ingrediatur in seipsum, vitæque tempora speciatim percurrat, initio quidem quantum ad ætatum mometa, pueritiam scilicet, iuuentutem, & cætera pertinet: secundò quantum ad status mutationem; quod si vxorem duxerit, quomodo antè, quomodo post matrimonium contractum sese gesserit; tertio quantum facit ad vicissitudines humanæ vitæ, in rebus prosperis videlicet, & aduersis, in sanitate & ægitudine, tempora varia, officia diuersa quæ exercuit, sodalitia, loca, regiones, in quibus egit & versatus est: cir-
ca

ca hæc omnia videat, an corde, lingua, vel opere peccauerit aliquando.

Ad hæc conditiones quæ ad confessionem perfectam requiruntur, quanta poterit breuitate, & facilitate illi proponet: poterit verò ad quatuor, vel quinque præcipuas reducere illas sedecim à Doctoribus sæpè commemoratas, quæ his versibus continentur:

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,

Atque frequens, nuda, & discreta, libens, verecunda,

Integra, secreta, & lacrymabilis, accelerata.

Fortis, & accusans, & sit parere parata.

Rogabit an recordetur se, vel in casum aliquem reseruatum, vel excōmunicacionem incidisse, vel quod aliud impedimentum habere, à quo probabiliter arbitretur quòd absolui non possit: si quid huiusmodi in exordio, vel in ipso decursu confessionis reperiatur, ne procedat vltterius, sed significet pœnitenti eum à se absolui non posse, verum necessarium esse vt aut nobis, aut Pœnitentiario maiori Ecclesiæ nostræ metropolitanæ, aut alteri, cui à similibus casibus absoluedi potestas collata est, se exhibeat: si tamen ratio aliqua subsit, cur confessarius non expedire iudicet, vt pœnitens id agat, tum ipsemet ad Pœnitentiarium, vel ad nos pro absoluedi potestate

impetranda recurrat. Si pœnitens extra ciuitatem sit, taleque negotium sit, vt ipse confessarius à Vicario nostro foraneo, aut alio in ijs locis ad similia decidenda à nobis deputato subdelegari possit, ab eis absoluedi potestatem legitimam impetret, vel pœnitentem ad eos remittat, nisi forte nec ipsi à casibus reseruatis absoluedi potestatem à nobis habeant, aut casus iste sub eorum licentia comprehensus non sit, hoc tempore si pœnitent Mediolanum venire possit, hortetur eum vt id faciat; quod si ad id inducere non possit, petat ab eo veniam, dictum casum nobis, vel Pœnitentiario maiori litteris aut verbis indicadi, quatenus absoluedi ab eis potestatem impetret: quod cum faciet, & rem ipsam litteris committet, prudentiam, cautionemque summam adhibeat necesse est, ne vlllo modo in aliorum notitiam venire possit: at verò si causa tanti momenti esset, vt si litteræ vel perdantur, vel intercipiãtur, maius aliquod pœnitenti incommodum imminerat, tum Mediolanum cõfessarius iubeat ipsum proficisci, nisi forte consultum videatur, vt ipse veniat alterius nomine.

Cæterum in negotijs similibus prudentius facient si rectà ad Pœnitentiarium maiorem, quàm quoquam aliò recurrant, vel eò pœnitētes suos dirigãt: specialiter enim
à no-

à nobis ad id cōstitutus est ille cum ampla etiam potestate alios subdelegandi in ijs omnibus negotijs, quæ pro casuum referuatorum absolute difficiilia occurrūt. quod si nec ipse Pœnitentiarius à tali casu possit absoluerè, tum modum illi præscriptus, vel à nobis, vel aliunde vnde necesse sit, remedia talibus negotijs opportuna adhibendi.

Si pœnitentem aliquo excommunicationis vinculo reperiat ligatum, feridè commonefaciet eum pœnæ excommunicationis, & quæ grauitas illius, quamque periculosum in ea perseuerare, quātaque cum diligentia fugienda sit excommunicatio: quod commodè fiet, si effectus illi demōstret nonnullos excommunicationis.

Interroget vtrum sciat hæreticum aliquem, vel de hæresi suspectum, vel simile quippiam, quod iuxta vel nostra edicta, vel eorum qui Inquisitores vocantur, leges, denunciare teneatur: quod si pœnitentem ad tale quid aperiendum cognouerit teneri, curet ab eo satisfieri; & si negligentia sua factum est, postquam apud eum hæretici, vel suspecti de hæresi alicuius notitia fuit, vt terminus his denuntiationibus præfixus transierit, eo articulo iubebit, vt licentiam impetret, qua absolui possit; non enim satis tempestiuè perfecit denun-

L 5 tiationem

tiationem vt debebat.

Circa confessiones antegressæ vitæ, debent eæ interrogationes fieri, quæ sunt ad cognoscendum necessariæ; Num aliquo in peccato erratum sit ab integritate confessionis ob quod nullius ponderis neque virtutis extitissent cæteræ cõfessiones, ac proinde reiterandæ essent. Exempli gratia, si pœnitens alicui confessus sit qui eum absolueri non potuerit, vel qui legitima absolutionis forma vsus non fuerit; vel sacerdoti adeò indocto, vt ea quæ ad hoc sacramentum administrandũ requiruntur, nec intellexerit, nec sciuerit; vel etiam si ipsemet aliquod peccatum mortale sciens subticuerit, vel confessionem diuiserit, enumerata parte peccatorum suorum vni confessorio, alteri altera; vel ad extremum, si nullo penitus cum dolore de peccatis suis, nullõ un deliberato emendãdi proposito, confessus sit; vel, quod etiam contingit interdum, si nullam omninõ diligentiam in memoria peccatorum refricanda videatur contulisse.

Et quoniam cernere est negligentiam maximam in confessionibus rite faciendis sæpenuerò committi, præcipuè verò eo tempore, quo quidam repudiato à se, Dei timore, vel minimam prorsus, vel nullam animæ suæ curam gerere putantur, vt potius

tius veniant ad confessionem ex certa quadam agendi consuetudine, quàm quòd peccatorum suorum agnitione eò perducantur, & vitam emendandi vera desideria susceperint: in vniuersum quidè ob summam commoditatem quæ ex confessione generali redundat, tum præsertim cùm ex animo quisquam statuerit in posterum vitam in melius commutare, & totum se ad Deum conuertere; confessarij pro cuiusq; personæ qualitate, opportuno tempore, & loco ad generalem quandam cõfessionem pœnitentes exhortentur, vt per hanc, proposita omni præterita vita sibi ob oculos, maiore cum alacritate redeant ad Dominum, ac omnes errores qui potuissent in præcedentibus confessionibus accidere, resarciant.

Hiscè interrogationibus finitis, quæ cõfessionis veluti præambula quædã, & præludia sunt, confessarius pœnitentem inducat, vt ipsemet omnia peccata sua quæ recordatur, exprimat per se: quod vbi fecerit, si perspiciat adhuc (quod sæpenumero accidere solet) eum alijs interrogationibus indigere, per quas multorum quæ oblitus sit, reducatur in memoriã, vel ea quæ prius confuse dixerat, distinctiùs consideret; volumus interim præmonere confessarium, vt peccatorum mortalium numerum

rum

rum semper quàm poterit exactissimè inquiret, & quamuis fieri posset, vt nõ vsque adeò præcisè & velut ad vnguem omnia referantur à pœnitente, nihilominus tamè paulò plus, minúsue eum numerum indicet, quem ad veritatem magis accedere arbitretur.

In his interrogationibus ordinè sequatur oportet, initio ducto à præceptis Domini, ad quæ tametsi omnia alia, de quibus interrogationes habentur, computari possint, nihilominus si cum personis quæ rarò ad cõfitendum accedunt, agatur, vtile erit etiam per septem peccata capitalia, quinque sensus exteriores, & opera misericordiæ discurrere.

Confessarius non minori vigilantia ac prudentia pollere debet in ijs maximè peccatis inuestigandis, quæ homines eius status, conditionisq;e, cuius est pœnitens, cõmuniter perpetrare solent.

In peccatis verò luxuriæ, summam animi solertiam cum pari circumspectione verborum debet vsurpare. Itaque cum in ijs speciem peccati, & circumstantias quæ multum prægrauant illud, satis intellexerit, vltèrius nihil studeat inquirere: in huc finem circumstantiæ, quæ peccati speciem ab vna in alteram mutant, vel id plurimum deprimunt, plenè perfecteque à confes-

confessario sciri debent; quandoquidē hæ
duæ circumstantiarum species necessariò
inter confitendum explicandæ sunt; ideo-
que ad Summas recurrendum erit, in qui-
bus plerunque hoc versu illæ continētur:
*Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quan-
do.*

Præ cæteris tamen prouidus cautusque
sit oportet, ac modum congruentem sciat,
quo pueri ac puellæ interrogētur, ne fortè
quæ prius ignorabant, eos doceat: verbis
autem ad eò commodis interrogationes
suas circumloqui nitatur, vt pœnitētis ani-
mus non offendatur: quinetiam dum aurē
admouet alicuius confessioni audiendæ,
caueat omni modo peccati grauitatem à se
auditi, gestu corporis, vel nutu capitis cir-
cunstans prodere, vel etiam pœniten-
tem ita terrefacere, vt propterea aliud gra-
ue peccatum sub ticeat; imò cōtrà animum
ei addat, vt omnia, quantumuis enormia,
& turpia peccata aperire non vereatur.

Confessarius, qui priuilegium aliquod,
facultatem, vel auctoritatem habet pœni-
tentium vota commutandi, ea non nisi in
alia opera pia maiora, Deoque acceptabi-
lora, vel saltem æqualia commutabit, in
quo negotio diligenter attendet expensas,
labores, aliasque difficultates, quas susti-
nere necesse fuisset, si vota à se nuncupata
primo

primò modo debuisset persolvere.

Quamuis verò per Iubileum, aut litteras Apostolicas priuilegiũ aliquod ei concessum sit ab omnibus peccatis, quãtumuis enormibus, ac pœnis, censurisq̃ue Ecclesiasticis absoluedi, præmonemus tamẽ, quòd dispensare non possit cum eis qui irregularitatem incurrerint, nisi in ipsis litteris expressa huius fiat mentio.

Vt confessarij plenius instruantur, nec absolutionis beneficium ijs impartiantur, qui eo reuera indigni sunt (id quod vel incuria, vel negligentia, vel alia de causa sæpè accidit, ac proinde multi in eisdem semper peccatis hærent cum animarum suarum lamentabili ruina) iccirco ex plurimorum Theologorum, cùm sæcularium, tum regularium diuersorum ordinum consensu, quædam quæ in frequentiori consuetudine agendi à confessarijs obseruanda erunt, inferius notauimus: quandoq; verò ab ijs pœnitentes vel absoluet, vel relinquet ligatos, volumus vt secundũ id quod infrà dicetur, sua consilia dirigat.

Itaque quandoquidem quilibet qui iam ad rationis vsum peruenit, sub peccati mortalis periculo articulos omnes fidei scire, & intelligere (saltem generaliter) tenetur, necnon Decalogum, & S. matris Ecclesiæ præcepta ad peccatum mortale obligan-

ligantia, quæ communiter in scholis cum Catechismo doceri solent: si confessarius deprehendat poenitentem ignorare ea quæ diximus, nec ad ea quàm citissimè poterit perdiscenda appositum, non debet eum absolueri: si verò ad ea mandandum memoriæ paratum sese exhibeat, si tamen alias à confessario (siue ipsemet is sit, siue alius) vel speciatim à pastore suo hac de re admonitus fuerit (debebit autem hæc recordari ut commodius interroget) neque tamen tantum studij adiunxerit quantum debuit pro capacitate suæ personæ, eousque absolutio- nem differat, donec aliquo modo satisfaciat: verum si hac de re admonitus à nullo fuerit, postquam eum in supradictis ita generaliter instruxerit, ut eo tempore red- datur absolutio capax, poterit eum ab- soluere.

Si patres, aut matres familias fuerint, qui curæ suæ subditos siue filios, & filias, siue seruos & ancillas (quæ particulatim inter- rogare meminerit) cum rudimenta fidei non teneant, addiscere non compellunt, vel non aduigilant ut Decalogi, & Ecclesiæ Romanæ præceptis obediant, vel, quod pe- ius est, ab eorum obseruatione, eosdè pro- hibeant; ut faciunt qui seruos & ancillas usque ad eò occupatos diebus profestis de- tinent, ut propria necessitate urgente diebus

diebus festis operari quodammodo cogant, vel temporis tantum non tribuant, vt secundum Ecclesiæ præceptum, sacro officio Missæ interesse queant, aut qui nescientes quoniam eorum qui in familia sua degunt, legitimum habeant impedimentum, promiscuè tempore quadragesimali, aut alijs ieiuniorum diebus, cœnam vel tempore antemeridiano escam ante horam debitam in ædibus suis præbent, vel dari patiuntur: aut si quando hæc præcepta transgrediuntur, eos non repræhendunt, nec corrigunt; vel si serui corrigi nolint, & cæteris scandalo sint, è domo sua non quamprimum eos ablegant.

In omnibus his peccatis, nisi re ipsa præstent officium suum, negligentiamque in familiæ administratione commissam, quantum ad ea quæ dicta sunt attinet, in posterum sese emendare promittant, nullo modo eos absoluat: quod si in se recipiant ea se facturos, nec horum admoniti vnquam à confessario vel pastore, præscripto modo fuerint, poterit eos absolueri: quod si sapius fuerint reprehensi, nec sese correxerint, tamè absolutio differatur, donec promissa appareant, veræque emendationis argumenta aliquo temporis spatio ostenderit.

Confessarius eundem cum eis modum
seruâ

seruabit, qui contra conciliorum nostrorum prouincialium, præcipuè verò tertij constitutiones ac alios canones nostros, diebus festis operantur, vel à venditionibus & similibus quæ in illis prohibentur, non abstinent. Idem etiam seruetur cum ijs qui in immoderato corporis ornatu & fastu mortaliter peccant.

Ac verò cùm hac tempestate luxus vestitium ad summũ, quò conscendere potuit, verticem videatur euasisse, idque magna ex parte culpa & negligentia confessariorum accidat, qui vel ex inconsiderantia, vel fortè dum leuiter pœnitentes peccare existimant, nullo cum scrupulo eos absoluunt, capita quædam in mediũ adferemus, quibus propter ornatum, & luxum in vestitũ, fastumque animi ingentẽ, plerunque mortaliter hodie peccatur, vt cùm absolutio danda erit, secundum eas regulas actiones officij sui metiantur.

Si quis igitur vestitu splēdidiore induitur, vel eo sese ornat ob finem peccati mortalis, vtique mortaliter peccat: adhæc qui vestimenti sumptuosi gratia vel ipse delinquit, vel alij eius nomine præceptum Domini vel Ecclesiæ transgrediuntur, ita vt, ne vestis non conficiatur, festis diebus sartori operandum sit, vel ipse certè faciat eũ operari, aut sacrum Missæ officium omit-

M tere,

tere, vel vt alij omittant præbetur ab eo oc-
 casio; vel si causam præstat coniugi, iisue ad
 quos spectat eius sustentatio, vt plus quàm
 priuatæ opes ferunt, in vestitum impen-
 dant; vel si præuidet, vt meritò debet præ-
 uidere, aut saltem probabiliter dubitat,
 quòd odia vestium causa gignantur, dif-
 fensionésue in ædibus fiant, vel quòd indu-
 menti causa coniux, aut aliorum quispiam
 blasphemias euomat, aut lucra, contractus
 que illicitos exerceat: His adde eos, qui or-
 natus gratia non sine peccato mortali su-
 persedent eleemosynis necessarijs, aut le-
 gata pia non exequuntur, aut similia, qui-
 bus obstricti sunt, complere negligunt, vel
 qui pro veste mercedem operarijs dene-
 gant soluere, vel differunt, aut are alieno
 sic se obruunt, vt cum tempore soluendo
 non sint futuri. In hoc etiam ordine po-
 nendi sunt, qui vt se splendide vestiant, de-
 trimentum proximo notabile inferunt; vel
 ita se exhauriunt, vt filias cum ad ætatem
 nubilem peruenerint, in matrimonio col-
 locare non possint, qua ex re magna dāna
 solent existere: ad extremum cum prudē-
 ter colligi possit, quòd non mediocria pec-
 cata similia ijs, quæ dicta sunt, inde prodū-
 bunt, aut dubitatio verisimilis habeatur,
 quod accidere possent, qualia ferè solent
 sumptuosum & insolentem earum vsum
 comi-

comitari. In omnibus quæ diximus, iudicandum est peccatum esse mortale indulgere nimio vestitu.

Cæterùm cum fieri vix possit, vt qui supra quàm suæ copię ferunt, insumit, non animum aduertat ad peccata consecutura, vel vt minimum possit & debeat aduertere, potest in vniuersum rectè iudicari, eos omnes in peccato mortali vitam agere, nisi ex diligenti pœnitentis examinatione certa ratione contrarium existimetur.

Neque solùm mortaliter peccatur, cum factæ expensæ in vestes, ordinem, & facultates domesticas excedunt, verum etiam in modo peccatum committitur sese exornandi: quid enim si ornatus ad lasciuiam pertrahat? quod si per se, vel certè ex communi hominum iudicio sollicitet ad peccatum, potest etiam fieri, vt per se quidem eò non adducat, tamen occasionem ille suspicetur ex eius generis ornamento, quod à sui ordinis hominibus communiter non gestatur, datum iri certæ personæ, vt illum inhonesto amore prosequatur, vel ne sic accidat probabiliter timet: deniq; cū in hoc peccato hæret, ita vitã instituit, vt nullã vel paruam salutis proximi habeat curam; ad eò quidem, vt si quem ex sumptuosis quibus incedit vestibus, per occasionem

miserè salutem perdere conspiciat, tamen cum non studeret deponere. Fit deinde non rarò vt cultus ipse prima frôte ad varias species amoris inhonesti prodendas concinnè institutus sit, easque amorum affectiones varijs coloribus, dum se comit & promit, vel alio quocunque modo non per obscure declaret.

Iam verò non solùm absoluere eos non possunt, qui peccato mortali valedicere còstanter non decernunt, sed nec illos etiam qui quamuis asserant peccatum se velle deferere, tamen vnà dicunt videri sibi non se commercium illius esse relicturos, nisi ea velint remedia apponere, sine quibus Confessarius iudicat ad vomitum redituros.

Est præterea consultum, absolutionem differre, donec euidentis appareat emendatio in ijs, qui tametsi dicant ac polliceantur quòd se eximent peccato, tamen confessario probabilem faciunt metum, ne còtrarium contingat. Ex hoc genere esse solent plærìque adolescentes, qui in otio vitam agunt, qui luxui dediti, crapulam, & amores inhonestos sequuntur, qui libidinibus pascuntur, verba obscœna proferunt, murmurant, in odijs ac detractionibus versantur quotidie, & confessionem differunt in vltimos Quadragesimæ dies: Idem faciendum

dum est cum ijs scilicet, vt differatur absolutio, qui cū multos annos in peccatis suis perdurant, nulla interim adhibita opera in emendationem vitæ, in eadem peccata iterum atque iterum labuntur.

Deinde nec eos absoluat, qui cum peccatis mortalibus simul etiam eorum occasiones vitare planè non proponunt. Porro cū è re confessarij vel maximè fit, vt quæ sint eæ occasiones, perspicuè sciat, paulò de illis loquemur distinctiùs hoc loco.

Sub occasionem peccati mortalis omne illud cadit, quod peccandi mortaliter causam administrat, eo quòd huiusmodi est, quod vel per se in peccatum inducat, vel eius occasione confitens vsque eadè ad peccandum allicitur, vt certè confessarius metuere possit quod ex peruerso quem diu induit habitu, in posterum non magis abstinebit quàm prius à peccato, si in ijsdem occasionibus versetur.

Prioris ordinis occasiones, quæ scilicet suapte natura trahunt in cõsensum peccati mortalis, sunt istiusmodi: Artem profiteri tabellis chartaceis, vel aleis ludendi, domũ tenere in hunc finem alijs paratam, aliquã cum qua fit peccatum vel apud se, vel apud alium suo rogatu fouere, vel quocunque modo in eisdem ædibus habitare; persistere in assidua colloctione, aspectu, quoti-

diano congressu, & similibus turpiū amorum irritamentis.

Itaque si pœnitentē ijs aut similibus impedimentis irretitum esse perspexerit, ipsa que occasio talis sit, quæ tum etiam re ipsa existat, veluti quod concubinam alit, vel quid huiusmodi, confessarius eū absolueri non debet, nisi prius illam ipsam occasionē prorsus abscindat.

In alijs verò, vt alea ludere communitè, in Venereis aspectibus diu esse, cōuersari periculose cum fœminis, perdurare in tactibus impudicis, si eis nunciū remittere non pollicetur, vel si spondeat, aliàs tamē cū de eodem fidem fecerit, vitam non emendauerit, absolutionem differat vsque eò, dum emendationis quædam argumēta videbit.

At verò cū vsu venire possit, vt ex omnibus, quæ solers ac circumspēctus confessarius excogitauerit, nullum remedium tamen potuerit habere cur pœnitens absque periculo & scandalo magno debeat occasionem præscindere, vtatur confessarius his vijs.

Primò absolutionis beneficium eo vsque extrahat, donec emendationis indicia videat, maximè si absolutio citra aliquod illius periculum vel infamiam procrastinari possit, eaque doloris signa perspiciat, eā
animi

animi dispositionem promptitudinemq; suscipiendi omnia, quæ pro eius emendatione necessaria confessarius iudicabit, quo tempore remedia huiusmodi pœnitenti proponet, quæ magis oportuna magisque necessaria apparebunt: verbi gratia, præscribet ei, ne solus vnquam cum sola versetur, vt orationes augeat, corporis maceratione subeat aliquam, quodq; præcipuum est, vt frequenter cõfiteatur, aliaque similia, quæ si pœnitens recipiat in se, poterit absolui.

Contra verò si ab illa diligentia, quã vel ille vel alius confessarius iam diu adhibuit, non se emendauerit, nõ absoluetur, donec impedimentum sustulerit, vel nisi quid aliud à nobis acceperit, quod conuenire videatur, ad quos in tali negotio recurret, vt factum nobiscum expendat, ita tamen vt nulla fiat mentio peccantis.

Alterius generis occasiones, quæ videlicet ex cõditione peccantium sumuntur, ea facta sunt; quæ etiam si per se licent, tamen probabiliter timetur, ne is qui cõfitetur, in eadem ipsa quæ olim admisit peccata relapsurus sit; si in eisdem operibus, in quibus antea versatus est, perseueret: tales ob mundi corruptelam plurimis solent in castris esse, mercaturam sequi, magistratus obire, aduocati & procuratoris officia exercere, aliaque id genus; quæ dum quis tractat,

fit sepè, vt vocibus blasphemis, furtis, iniustitia, calumnijs, odijs, fraudibus, periurijs, & alijs eiusdem farinae sceleribus, quibus Deus offenditur, tantam sibi eorum consuetudinem assciuerint, vt coniectari liceat si in eisdem officijs maneant, cum se rursus eadem illæ oblaturæ sint occasiones, quod fortio rem animum ad resistendum peccatis non opponent, quàm hæctenus fecerint quodque inde sequitur, in idem lutum ex integro prolabentur. Omnes qui sunt huiusmodi, secundum D. Augustinum vel negotium ipsis periculosum deponant, vel saltem absque licentia & obedientia pij ac probati sacerdotis non exercent; qui quidem hominem eo modo constitutum absoluerere non debet, si existimat ad eadem peccata rediturum, quamdiu in antiqua occasione perseuerat: sed æquum est vt vitæ emédatio, & quædam illius approbatio per temporis interuallum expectetur. Atqui hic vigilandum est eo diligentius, quo manifestum est hac in parte confessarios incuria sua maximam præbere causam, cur in omnibus ferè opificijs & exercitationibus publicis peccata grauissima inueniantur, & abusus intolerabiles, sine quibus multi hodie existimant nec res etiam per se æquissimas rectè exerceri posse.

Exempli gratia, in Magistratu adeundo
& alijs

& alijs officijs assumendis multa iuramenta reperiuntur, quæ seruari debeant; quæ tamen postea non seruantur.

Inter Consiliarios, Aduocatos, Procuratores, clientum pernicipi ac damnis incumbitur, contra id quod propria consciëntia dicat faciendum.

Idem fit in bello vbi duellis locus datur, vbi odijs, homicidijs plena sunt omnia. Inter ludendum maledicta vigent, rapinæ, quæstus meretricij. Apud mercatores hæc regnant, vsuræ, mercium fraudes, cum vel eas miscent, vel malas pro bonis in manum porrigunt, multoque pluris quam pretium iustum est, eas distrahunt; nec desunt periuria, mendacia, vectigalium fraudulenta auersio, aliaque eius ordinis permulta.

Plerique opifices festis æquè ac profanis diebus ita occupantur, vt nunquam neque cultui diuino vacent, neque conciones frequentent, nec se solum, sed ad similem modum totam distentam familiam habent.

Quamobrem magno numero inueniet confessarius inter eos qui talia exercent, omnem vitam ferè in peccatis mortalibus duxisse, qui quidem absolutionis capaces existimari non debent, nisi diligetia prius accedat; qua simul & ab inuolucris huiusmodi liberentur, & fortiores contra peccatum

catum reddantur.

Quòd si confessarius posuerit maiorem indultriam in ijs examinandis, non dubiù est, quin plures deprehendet, qui nunquã, vt oportuit, Sacramento Pœnitentiæ peccata sua expiarint: quod cùm fuerit ab eo animaduersum, ostendat eis, præterquam quòd de emendatione maiorem probationem facere debebunt, vel opificij genus in quo sunt deserere, etiam totius vitæ confessionem instituere, ac studio vehementi in salutem suam incumbere tenebuntur.

Multò magis confessarius circa ea officiorum actionumque discrimina extirpanda allaborare debet, quæ nullam vel necessitatem Reipub. vel vtilitatem secum ferunt; quæ quamuis ex priori ordine rerù nō sint (illæ enim per se ad peccatum mortale inducunt, ac propterea necessariò à quouis homine quocunque in statu relinqui debent) nihilominus tamen ad maleagendum inflectunt, ac facillimo negotio sæpissimè ad diuersa peccata trahūt, vt choreis interesse, agere cū blasphemis, versari cum scurris, malorù se sodalitatibus hominum adiungere, tabernas frequētare, ocio indulgere, similesque actiones, in quibus vt plurimum peccare mortaliter homines solent; qui quidem antè non debent ab-

solui,

solui, nisi animo ab alienato penitus illa ipsa se deserturos esse polliceantur.

Et quidem si probabiliter sibi cōfessarius persuadeat, posse se fidem primæ vel secundæ à pœnitente sibi promissioni factæ dare, quod scilicet occasionem auferet, poterit eum promissionis intuitu absolvere; si autem fidem semel atque iterum fregerit, ac tertio iam idem polliceatur, absolutio- nem differat, vsque dum re ipsa videat pœnitentem se omni peccato liberasse, in quo prius vixerat.

Eos propterea qui contractus nostris cōcilijs provincialibus nominatim prohibitos, vel per se aliàs illicitos exercent, non absoluat, nisi prius rescindatur, satisfactio- que conueniens pro eis præstetur. Si contractus dubij sint, antequam absoluat, ad Pœnitentiarium maiorem rem totam reij- ciat, qui quidem illius explicationem am- pliorem penes nos inueniet; sed hoc tem- pore si pœnitens sufficientem dederit cau- tionem, quod futuræ definitioni sententiæ- que acquiescet, poterit eum absolvere, & ad communionem admittere.

Sed ne quidem Iubilei alicuius tempo- re, qui ea quæ ex edicto publico, monito- riæque Papali vel Archiepiscopali notificare tenebantur, subticuerint, nullo modo ab- soluantur, nisi denunciationem ritè prius fece-

fece-

fecerint, ac omnibus ad quæ ob damnum inde secutum obligati sunt, satisfecerint. Cæterùm ante restitutionem debitamque satisfactionem eos non absoluant, quia quatenus ad tale quid astricti sunt, modò id facere possint: eos tamen excipimus, qui ex graui periculosaque infirmitate decumbunt, quibus tamen præcipiat confessarius oneretque, vt quàm primùm poterint, satisfaciant.

Postquam confessarius omnibus his præscriptis remedijs diligenter vsus fuerit, si impedimentum aliquod non videat, ob quod negare vel differre debeat absolutionem; dicat pœnitenti, vt de peccatis omnibus, quæ confessus est, reliquisque in vniuersum, quæ verbo, cogitatione, opere vel omissione commisit, quorum nõ recordatur, culpam humiliter suam dicat, confessionemque claudat.

Quod vbi factum est, confessarius ei, maximè si talis est qui rariùs confiteri solet, peccatorum grauitatem ostendat, ac speciatim ad ea sensim descendat, quibus eum nouerit magis inuolutum, ijsque remedijs contra eadem armet & muniat, quæ conuenientissima esse iudicabit. Proderit autè hac in parte Methodum Cōfessariorũ bene tenere, vel Directoriũ, atque eiusmodi argumenti libros sibi facere familiares.

Deinde

Deinde si fuerit necessarium, iniūget ei vt satisfaciat & restituat rem, famam, vel honorem, quæ proximo abstulerit; tum vbi præscripserit salutarem pœnitentiam, quemadmodum infrà dicetur, eum absoluet.

Si fortè pœnitens aliquam censuram incurrit à qua eum absoluerè possit antequam conferat absolutionem à peccatis, eã debet quæ è censuris datur præmittere; multum autem iuuat ad cautelam, si semper eadem præmittatur, quatenus scilicet potestatem habet, ac pœnitentem indigere arbitratur. Similiter si pœnitens casu aliquo reseruato teneatur, nisi licentiam absoluedi habeat, eum non absoluat; alias enim excommunicationem incideret à Synodo nostra dioecesana latam. Nec ipsi Regulares quantumuis priuilegio quod Mare-magnum vocant, vel alijs quibusuis indultis gaudeant, à prædictis casibus absque peculiari nostra licetia absoluerè possunt: quemadmodum Gregorij XII I. P. M. Sanctitas ex Cardinalium consilio, ad quos Cõcilij Tridentini interpretatio pertinet, declarauit.

Multo minus sese ingerent ad absoluedum à casibus in Bulla in Cœna Domini contentis, vel alijs Sedi Apostolicæ reseruatis.

At-

Atqui vt omnes, qui in nostra versantur diœcesi, vnâ eandemque absoluendi formam obseruent, hoc quo sequitur modo absolutionem proferent. Sed interim admonemus omnes seriuò, ne verba ea omitât, in quibus tota absolutionis vis cõsistit, videlicet: *Ego te absoluo*. Hic itaque omnibus sit præfixus absoluendi modus.

Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis tuis, perducatur te ad vitam æternam. Amen.

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors Dominus. Amen.

Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis & interdicti, si quod incurristi, quantum possum, & indiges. Deinde.

Ego te absoluo à peccatis tuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Passio Domini nostri Iesu Christi, merita B. Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum, & quicquid boni fueris, & mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.

In satisfactionibus vel pœnitentijs confessarius circumspiciendus esse debet, ne ad eò leues illæ sint & faciles, vt potestas clauium in contemptum veniat, ipseque particeps fiat, & confors aliorum peccatorum, neque

que nimis graues aut longæ iubeantur, vt vel reculent eas exequi, vel etiam si acceptas habent, postea tamen plenè non perficiant.

Iccirco Confessarius canones pœnitentiales ad vnguem sciat oportet: nam quamuis illi possint & debeant secundum prudētis & morati confessarij arbitrium mitigari, prout pœnitentis contritio, personarum qualitas, diuersaque conditio, aliæque circumstantiæ ostendent, vtilissimū tamen est semper ipsos canones præ oculis habere, ad quæ eos tanquam ad amussim respicere, quantum conueniens erit: & quidem confessarius etsi pro modo antiquo canonum pœnitentiam non habet, sequi, tamen pœnitenti nonnunquam articulos in ijs explicitos tractabit, vt sic ad maiorem dolorem adducatur, pœnitentiamque leniusculam quam ipsi dedit, alacrius exequatur: & interim hæc quoque perspicietur utilitas, quæ proficiscitur ex benignitate, quam hodie sancta mater Ecclesia cum pœnitentibus obseruat, quando disciplinæ Ecclesiasticæ rigorem eis tantoperè moderatur. Curet etiam, vt satisfactiones peccatis commissis respondeant. Itaque aduersum peccata carnis, vigilias, peregrinationes, cilicia aliaque similia imponet, quæ macerare ac castigare possunt carnem

Contra

Contra auaritiæ peccata, præter restitutiones, quæ fieri debent, opponet opera misericordiæ pro facultate & modo cuiusque. Peccata superbiæ, quæ in spiritu hærent, oratio comprimet, quæ sub potenti manu Dei homini humiliato fortitudinem animique constantiam acquirat. Præcipiet contra negligentiam in ijs ediscendis, quæ ad verum pertinent Christianum, conciones sacras, tum etiam vt ad certum tempus scholas & Catechistas Christianæ religionis frequentent. Remissis hominibus, quique in rebus conscientie suæ salutiferis frigidè se gerunt, præcipiet vt adeant templa diuinisq; officijs assistât, multasq; vsurpent orationes.

At verò blasphemis & sacrilega lingua in Deum & Sanctos petulâter maledicis, pœnitentias graues & difficiles iniungêt, quæque culpæ grauitati respondeant, qua in re Canonibus sacris, Pontificijs decretis, concilio Lateranensi, ac nostrorum conciliorum statutis sese conformabunt. Verum hac in parte integro iudicio & personarum delectu vtentur: non enim omnibus omnia conueniunt: quare non mandent pauperibus, vt liberaliter tribuant eleemosynas, neque ijs qui diurnis sudoribus victum sibi suisq; quæritant, ieiunia prolixa, ac simile iudicium in reliquis pœnitentijs vsurpabunt.

surpabunt & sequentur. Videndum est etiam, vt qui publicis vel scandalis vel sceleribus delinquant, non absoluantur, priusquam satisfactionem item publicam ac pœnitentiam peccato congruentem ijs iniunxerint, vt simul cum emendatione vitæ malefacta publica benefactis refarciant; qua in causa Concilij Tridentini præscriptum obseruabunt, ac institutionem nostram super hac re in primo ac tertio prouinciali nostro latam, qui etiam pœnitentias publicas in alias secretas non commutabunt, nisi expressam à nobis huius rei habeant potestatem.

Vt liberior sit confessarius in exequendo officio, quod illi cum pœnitente est, maioreque apud eundem in auctoritate habeatur in decernendis ijs omnibus, quæ ad pœnitentis salutem referuntur, non solum fugiet studiosè avaritiam, sed etiam omnem eius vel minimam suspensionem. Nominatim autem pecunias vel aliquid huiusmodi pro confessionum audientia, non petet, etiam si occasio se præbeat: ac ne signum quidem vel minimum eius ostendat; quin potius voce & re ipsa declaret animum se prorsus abhorrentem à talibus habere. Cùm pœnitenti iubebit vt Missæ sacrificium faciat vsquam peragi, nec rectè nec obliquè significet quasi velit ipse celebrare, vel in

N sua

sua Ecclesia aut monasterio curare celebrari.

Idem faciat in satisfactionibus ijs cum pœnitens vel debita incerta reddere pauperibus, vel pro votorum commutatione aliquid soluere debebit.

Sed neque pecunias aliâue quæ à pœnitente restituenda sunt, proprijs dominis in se prouinciam reddēdi assumat, nisi necessitas id requirat, vt videlicet hoc modo pœnitens non prodatur: quod cum erit ab eo factum, curet vt is cui rem restituit, chirographum suum in testimoniū ei tribuat vt illud pœnitenti consignet, ac planè eo modo procedat, vt omnem speciem ac signum auaritiæ subterfugiat. Præ omnibus autem confessarius caueat, ne verbis vel signis, vel quocūque alio modo, peccatorem, vel peccatum ipsum, vel aliquam circumstantiam personæ, cum qua peccatum perpetratum est, prodatur; denique verbū nullum ex ore eius excidat, ex quo aliquo modo in peccati quantumuis leuissimi, quod in confessione dictum sit, notitiam veniri possit.

Cumque pro rei alicuius controuersa quæ in confessionem incidit, clariore definitione consilium ab aliquo petendū erit, summa ad id prudentia adhibeatur necesse est: tractetur igitur vel cum ijs hominibus,

bus, ac modo tali, vt is qui peccatum cōmit-
 sit, nullo modo deprehendi possit. Ideoq;
 consultum videtur, vt nullam planè apud
 alios mentionem faciat vllò tempore pec-
 catorū, quę in confessione audiuerit: quod
 si postea necessitate coactus, cum ipsomet
 pœnitente de peccatis loqui contingat, id
 non nisi præfata venia faciat, & ipsum col-
 loquium obtinebit vim confessionis quā-
 tum ad secreti silentium attinet. Si pœni-
 tens à confessario postulet testimoniū sibi
 dari quo se eius confessionem audiuisse fa-
 teatur, quòd illud dicat se velle pastori suo
 ostendere, quòd semper in confessione
 Paschali facere tenetur, eam secundū for-
 mam quę infrà ponitur, scribat. Atqui eo
 quòd attestacionum harum multa exem-
 plaria impressa singulis dabuntur confes-
 sarijs, curet Confessarius vt suas præ mani-
 bus habeat, nullisq; eas tradat nisi quorū
 confessiones audiuerit. Attestacionis for-
 mula hæc erit: 1574. die mensis .sacra-
 mentum pœnitentię administraui
 habitanti in parochia . Scribat in
 primo albo diem quo pœnitens confessus
 fuerit, secundo mensem, tertio nomen &
 cognomē, quarto parochiam in qua pœni-
 tens habitat. In calce confessarius nomē &
 cognomen suum subscribat cum titulo
 beneficij, vel officij Ecclesiastici à quo

communiter denominari solet, veluti, Rector, Vicerector, Canonicus, vel Sacellanus Ecclesiæ N. vel si Regularis sit habitans in monasterio N. Atqui quicquid in attestationum albis scribendum est, totum id ipsiusmet confessarij manu scribatur, vel saltem dies, mensis, ac ipsius cōfessarij subscriptio. Vtile præterea erit si confessarij omnes in tabulis nomen & cognomē scribant eorū quibus dictas attestationes subscriptas tradiderunt, seruentque eas tabulas penes se, vel post octauā Paschæ nobis, aut si in diœcesi sint, Vicarijs nostris foribus exhibeant, idque vt exactiùs animaduertere possimus num fraus aliqua in dictis attestationibus à non cōfesso quodam facta sit.

Pro maiore confessariorum instructione atque in iuuādis eorum animabus, quibus pœnitentiæ sacramentum administrent, vt certa quadam forma vtantur, quæ pœnitentes in gratia accepta perseuerare ac progressum facere doceant, in scriptis adiunximus admonitiones.

Confessarij omnes, quemadmodum Patres spirituales decet, circa pœnitētes suos summam prudentiam adhibeant necesse est, vt instruantur diriganturque paulatim ad virtutes Christiano homine dignas. Peculiariter autem industriam & studiū suū erga

erga eos magis explicare debent, qui in patres sibi confessarios suos cooptat, vt ad eos in dubijs & controuersis suæ conscientia rebus quotidie, tum pro consilio, tum pro expiandis peccatis possint accurrere. Qui quidem ad eum modum filios suos spirituales in bono proposito confirmare nitantur, vt constantissimè sibi proponant potius quàm diuinam Maiestatem offendant mortaliter, non solum bona ac honores, sed etiam vitam profundere, viuumq; præ se ferant & salutare desiderium secundum sanctissimam Dei voluntatem totam vitam suam expendere.

Quare finem ob quem creatus est homo, eis ob oculos crebro ponat; qui quidem est seruire & obedire in hac vita diuinæ Maiestatì, & in altera in omnem eternitatem eadem frui, aliaque similia; ac proinde debere hominem exuscitare animum & vires sibi sumere, salutique suæ cooperari, atque eatenus rebus omnibus vti, vel abstinere, quatenus ad hunc finem consequendum adminiculo vel impedimento esse possit: ad extremum, huc se totos, actionesque suas, atque vniuersa quæ in hac vita possident destinare, ita vt in victu, vestitu, consuetudine vitæ, negotijs, omnibusque alijs exercitationibus ita sese gerant, vt omnia quasi quædam adiumenta eis esse possint ad vltimum

timum finem cui conditi sint, consequendum. Cæterum ipsi pœnitentes paratos se exhibeant, non solum in earum reru vsu prudentiæ ac salutari consilio confessarij libenter acquiescere, verumetiam sille omnia planè vel aliqua ex ijs quæ habent, deserenda esse iudicet, causa salutis eorum semper ei obediant. Confessarius tamen iuxta vniuscuiusque conditionem ac statum ad finem supra dictum eos diriget.

Proponat eis etiam modum orandi, ut feret singulorum capacitas, & pro religiosa consuetudine omnes nitantur bis saltem in die facere preces ad Dominum, manè videlicet cum surgunt, ac vesperidum cubitum concedunt.

Deinde exhortabitur eos, ut singulis diebus sacrum audiant, & diebus Dominicis diuina officia frequentent.

Particulatim verò modum eis præscribet orationes mentales faciendi, siue viri, siue mulieres sint, modò tamen capaces sint: dioribus autem ostendent quomodo Rosarium, siue Coronam, Officium B. Virginis, septem Psalmi pœnitentiales, aut similes aliæ orationes legi debeant.

Quod amplius est, omnes suæ fidei concreditos eò inducet, ut examen conscientie quotidie faciant: tempus autem huic rei accommodatum erit, dum vesperi signo publico

publico companæ simul cum tota familia ad preces inuitantur. Admoneat quoque eos de frequenti confessione & communionem, & paulatim eos secundum D. Augustini consilium in sanctam eam consuetudinem adducat, vt diebus Dominicis communicent. Quando autem aliquem nacti erunt, quem ad hoc præstandum esse videant in idoneum, conabuntur eum paulatim ac veluti per gradus quosdam eò euehere: primò hortabuntur, vt quâdo omnes debent percipere venerabile Sacramentum, etiam festis toto anno celebrioribus, præter ipsum diem solennem Paschæ, quo debent omnes communicare, scilicet festo Pêtecostes, Assumptionis B. Virginis, Omnium Sanctorum, Natalis Domini: deinde etiam Dominica in capite Quadragesimæ, pro indulgentijs plenarijs acquirendis, ac præparatione ad sanctum ieiunium Quadragesimale: paulò post superaddat aliquot dies: postea hortetur vt singulis mēibus semel id præstet. Quod si fiat, facilè ad communionem octiduanâ erit progredi.

Speciali cura eos admonebit Confessarius, vt dies festos in honorem seruitiumque diuinum impendant: quod vt cōmodius fiat, auctor eis erit, vt alicui societati sese associēt, quæ ex instituto proprio dies festos in orationibus, pijsque operibus expendit.

pendit: veluti est ea quam scholá vitæ Christianæ dicunt. In vniuersum autem patres matræ sue familias admoneat, vt familiam suam ad Dei honorem instituant, ac liberorum suorum curam eximiam habeant; qui interim dabunt operã, vt visitent scholas vbi doctrina Christiana docetur, modò ducant vnà secum eos festis diebus ad conciones, ad Vespertinas preces, ad prælectiones sacras, modò ad frequentem confessionem & communionem eos accommodet. Si qui ex filijs vxorem duxerint, curabunt parentes, vt opera maritorum etiam illæ sacramenta frequentent; vel si vxores sint, cum maritis similiter agant: qua in re in memoriam eis reducant quod D. Paulus ait: Maritus bonus (inquiens) sæpè vxorem Christo lucratur, similiter & mulier viri. Eis qui litteras norint, suadebunt vt libros aliquos pios & sanctè scriptos emant (si modo facultas suppetat) quos & ipsi legant, ac faciant legi à tota familia circa vespèram, præcipuè diebus festis: tales sunt, Vitæ Sanctorum Patrum, Gerson De imitatione Christi, Opera F. Ludouici de Grenada, Exercitia vitæ Spiritualis, & Rosarium D. Gasparis Loarte, Practica orationis Spiritualis P. F. Matthæi Capuccini, & alij similes.

Sæpius diuitibus in mentem redigant,
eos

eos dispensatores esse diuitiarum quas possident, quibus ordinem ac statum suum sustentare & alere possint; verum id Christiane modesteque faciendum esse, ut non solum in usu diuitiarum non supra quam eorum vires ferunt, sed potius infra aliquid expendere cernantur, quod etiam Gentiles olim non solum verbis, sed etiam domesticis exemplis ostenderunt. Porro in eleemosynis liberaliter faciendis studeant excellere; ad hoc enim obligantur: ac ne forte aberrent a modo conuenienti, hominum religiose pieque sentientium consilium in his sequantur.

Postremo secundum vniuscuiusque modum & conditionem omnibus & singulis ea prescribant adiumenta, quae maxime necessaria, vtiliaque esse iudicabunt, ut in via mandatorum Domini Dei sui ambulent & proficiant.

F I N I S.

N S IN